

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และจากความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชน จัดและให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 บัญญัติให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551: 3-4) ประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) : ฉบับสรุป ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแนวนโยบายเพื่อดำเนินการ ดังนี้ วัตถุประสงค์ 1) พัฒนาคอนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นหลักของการพัฒนา แนวนโยบาย มิตดังนี้ 1.1) พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภทการศึกษา 1.2) ปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่น

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และรังเกียจการทุจริต ต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง 1.3) เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจน ตลอดชีวิต ได้มีโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการหรือ ทูพพลภาพ ยากจน อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล ทุรกันดาร 1.4) ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของประเทศ และเสริมศักยภาพการแข่งขันและร่วมมือกับนานาชาติ 1.5) พัฒนา มาตรฐานและระบบประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกัน คุณภาพภายนอก 1.6) ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและ มาตรฐาน มีคุณธรรมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี วัตถุประสงค์ 2) สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรมภูมิ ปัญญาและการเรียนรู้ มีแนวนโยบายดังนี้ 2.1) ส่งเสริมการจัดการศึกษา อบรม และเรียนรู้ของ สถาบันศาสนาและสถาบันทางสังคม ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย 2.2) ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายภูมิปัญญา และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา กีฬา เป็นวิถีชีวิตอย่างมีคุณภาพและตลอดชีวิต 2.3) ส่งเสริมการวิจัยและ พัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และทรัพย์สินทางปัญญา พัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้ และสร้างกลไกการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ วัตถุประสงค์ 3) พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีแนวนโยบาย ดังนี้ 3.1) พัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพ เพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3.2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยเร่งรัดกระจายอำนาจ การบริหารและจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 3.3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม และทุกภาคส่วนของสังคม ในการบริหารจัดการศึกษาและสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา 3.4) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 3.5) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษาพัฒนาความเป็นสากลของการศึกษาเพื่อ รองรับการเป็นประชาคมอาเซียน และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ขณะเดียวกันสามารถอยู่ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2553 ก: 20-52)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551: คำนำ) ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยและ จัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพการศึกษา: ระเบียบวาระแห่งชาติ (พ.ศ. 2551-2555) มีเป้าหมาย ภายในปี 2555 ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากการทดสอบ ระดับชาติคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 55 ผู้จบการศึกษาอาชีวศึกษาและการอุดมศึกษาเป็นที่พึงพอใจ

ของผู้ใช้และมีงานทำในเวลา 1 ปี หลังจากจบการศึกษามากกว่าร้อยละ 90 สถานศึกษาทุกระดับ/
ประเภท ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(สมศ.) มากกว่าร้อยละ 50 และอันดับความสามารถด้านการศึกษาของไทยในระดับนานาชาติ โดย
สถาบันการจัดการระหว่างประเทศ (IMD) ของไทยไม่เกินอันดับที่ 40 ใน 60 ประเทศ

ในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้นนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้นำ
โดยเฉพาะผู้นำทางด้านการศึกษา ความสำคัญของผู้นำในองค์กรทางการศึกษาหรือผู้บริหาร
สถานศึกษานั้น ชีระ รุญเจริญ (2546: 1) ได้กล่าวว่าการบริหารกิจการใด ๆ ที่เกี่ยวกับสาธารณะ
ในยุคโลกาภิวัตน์ มีความจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ ในด้านการจัดการศึกษาของประเทศไทย
ก็เช่นกัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาเมื่ออาชีพ
จึงจะทำให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ และ
ชีระ รุญเจริญ (2549 ก: 51) ยังได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารการศึกษาต้องเป็นผู้นำทางวิชาการอย่างแท้จริง
การศึกษาจึงจะเจริญก้าวหน้า สอดคล้องกับวีรยุทธ ชาติกาญจน์ (2551: 59) ได้กล่าวถึงสถานศึกษา
ที่จะประสบความสำเร็จมักจะมีผู้บริหารที่มีความสามารถในการนำ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
คือผู้อำนวยความสะดวก (Facitator) เป็นผู้นำ (Leader) เป็นผู้สนับสนุน (Supporter) และเป็นผู้นำ
นวัตกรรม (Innovation) เข้ามาสู่สถานศึกษาและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า
โดยเฉพาะในส่วนการจัดการเรียนการสอนนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความรอบรู้ทางด้านวิชาการ
ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมสามารถบริหารปรับปรุง พัฒนา
และส่งเสริมวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้น จะก่อให้เกิดสภาพที่เอื้อต่อการทำงานของครู ช่วยทำให้
คุณภาพการสอนของครูดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในที่สุด และสถาบันพัฒนา
ความก้าวหน้า (2553: 187) กล่าวว่า การขับเคลื่อนงานการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปรอบที่ 2
ให้ไปสู่ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้
เพราะเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการและเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตอาสา
มีความพร้อมที่จะนำการศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลงได้มากที่สุด

ประเทศไทยเองได้พยายามพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณสมบัติของ
ภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรอบรู้ มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนา
องค์กรให้มีความเป็นเลิศทางด้านการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับ
ประเทศอื่น ๆ ดังเช่นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้กำหนดเกณฑ์
การคัดเลือกผู้บริหารต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการไว้
5 ประเด็นคือ 1) มีวิสัยทัศน์ต่อการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง 2) มีภาวะผู้นำในการริเริ่ม

การใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน 3) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ 4) มีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนาวิชาการ และ 5) มีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา เช่นเดียวกับสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2547: 2) ได้จัดทำหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ โดยกำหนดลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพไว้ในส่วนการเป็นผู้นำด้านวิชาการดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรเพื่อความเป็นเลิศ 2) การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาครูตามแนวปฏิบัติการศึกษา 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ และ 5) การประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2553: 31) ได้กำหนดมาตรฐานตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาไว้ว่าผ่านการพัฒนาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) กำหนด มีสาระสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการประกอบด้วยความเป็นผู้นำทางวิชาการและสามารถส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของชาติและหลักการจัดการเรียนรู้ สามารถบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ให้ความสำคัญและสามารถส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สามารถจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุ่มเทความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ นับตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2547 เป็นต้นมา ดังที่ อัมพร พงษ์กฤษณานันท์ (2552: 3-4) กล่าวว่า ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ที่มีมาอย่างต่อเนื่องหลายปี ได้ส่งผลกระทบต่อมากมาย ไม่เว้นแม้กระทั่งนักเรียน นักศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับผลกระทบทั้งชีวิต ทรัพย์สินและประสิทธิภาพด้านการศึกษา และยังได้กล่าวไว้จากที่ สกศ. ได้ประมวลปัญหาทางการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าว พบปัญหาสำคัญดังนี้ คือ ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา พบว่านักเรียนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ระดับชั้น ม.3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบของสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ต่ำกว่าร้อยละ 50 และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ขณะที่ผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือโอเน็ต ในปีการศึกษา 2550 ของชั้น ม.6 ก็ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศทุกรายวิชา อีกทั้งผลคะแนนที่ออกมาพบว่า 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่อันดับรั้งท้ายของประเทศ ขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กประมาณ 200 แห่ง ไม่ผ่านการรับรอง

จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยผลจากความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้นักเรียนและครูไม่มีความปลอดภัยในการมาโรงเรียน ขณะที่นักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 (ประถมศึกษาปีที่ 3) ในปี 2550 เด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ถึงร้อยละ 30.82 และปัญหาอีกด้านคือปัญหาด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาพบว่าในช่วงที่รัฐบาลมีนโยบายให้ครูย้ายออกนอกพื้นที่ ได้มีครูแสดงความจำนงขอย้ายออกถึง 1,500 คน ในรอบ 3 ปี โดยร้อยละ 70 ของครูกลุ่มนี้สอนวิชาหลัก 4 วิชา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนครูอย่างมาก แม้ว่ารัฐจะเปิดให้มีการจ้างครูอัตราจ้างเข้ามาทดแทน แต่ความรู้และประสบการณ์ของครูอัตราจ้างยังไม่มากพอจึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553 ก: 38) ได้สรุปว่าที่ผ่านมาปัญหาเรื่องความไม่ปลอดภัยของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา สภาพโรงเรียนที่ถูกเผาหรือทำลายกว่า 200 แห่ง ครูบุคลากร นักเรียน นักศึกษาที่บาดเจ็บหรือเสียชีวิตกว่า 300 คน เป็นปัจจัยที่ทำให้คณะครูเสียชีวิตกำลังใจไม่กล้ามาสอนตามปกติ โรงเรียนต้องปิดชั่วคราวทุกครั้งที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ใกล้เคียงเฉลี่ย 30-40 วัน หรือร้อยละ 20 รวมถึงความไม่ปลอดภัยในการเดินทาง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนให้ยิ่งตกต่ำลง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ภายใต้ภาวะความไม่สงบก็เผชิญกับปัญหาเช่นเดียวกัน

จากสภาพความเป็นมาของปัญหาและปัญหาดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นอย่างดีเพื่อเป็นผู้นำและสร้างพลังความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ทั้งครูวิชาการ ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นตามเกณฑ์การวัดผลประเมินผลและเป็นไปตามความมุ่งหมายและหลักการของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน
2. ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีทัศนะต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน
3. ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้นำทางวิชาการและนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาต่อไป
2. ทำให้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารจัดการ วางแผนและกำหนดนโยบายในการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป
3. ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด ได้นำไปประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพที่แท้จริง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพ

ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมและประเทศชาติต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 โดยมีการกำหนดกรอบเนื้อหาการวิจัยจากการสังเคราะห์แนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ (2546: 33) สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2547: 2) สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (2553: 188-190) และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2553: 31) มี 7 ด้านดังนี้

- 1.1 การบริหารจัดการหลักสูตร
- 1.2 การจัดการเรียนรู้
- 1.3 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้
- 1.4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 1.5 การวัดประเมินผลและวิจัย
- 1.6 การนิเทศการศึกษา
- 1.7 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 118 แห่ง จำนวน 1,402 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 312 คน

3. ตัวแปร ที่ศึกษาวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 วุฒิการศึกษาแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

3.1.1.1 ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า

3.1.1.2 สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ

3.1.2.1 น้อยกว่า 5 ปี

3.1.2.2 ตั้งแต่ 5 -10 ปี

3.1.2.3 มากกว่า 10 ปี

3.1.3 ขนาดสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ขนาด โดยใช้จำนวนนักเรียนดังนี้

3.1.3.1 ขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน

3.1.3.2 ขนาดกลาง จำนวนนักเรียน 120-300 คน

3.1.3.3 ขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนมากกว่า 300 คน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตาม

ทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้ 1) การบริหารจัดการหลักสูตร 2) การจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) การวัดประเมินผลและวิจัย 6) การนิเทศการศึกษาและ 7) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารที่แสดงถึงความเป็นผู้นำทางวิชาการสามารถโน้มน้าวจูงใจข้าราชการครู เกิดความตระหนักในการรวมพลังและประสานสัมพันธ์เพื่อพัฒนาและบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การวัดประเมินผลและวิจัย การนิเทศการศึกษาและการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

ด้านบริหารจัดการหลักสูตร ประกอบด้วย การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นต้น

ด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทางวิชาการเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในและนอกสถานที่ เป็นต้น

ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายกระตุ้นการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมครูให้มีการใช้สื่อผ่านเครือข่ายเทคโนโลยี สารสนเทศ (ICT) ส่งเสริมให้ครูเลือกใช้สื่อที่มีคุณภาพ เป็นต้น

ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย การส่งเสริมครูสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นในเขตพื้นที่การศึกษาและพื้นที่ใกล้เคียง โดยเน้นความปลอดภัยเป็นหลัก จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในชุมชนที่เอื้อต่อการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน เป็นต้น

ด้านการวัดประเมินผลและวิจัย ประกอบด้วย การกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดประเมินผลของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูวัดผลประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา จัดให้มีฝ่ายส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ส่งเสริมให้ครูวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ เป็นต้น

ด้านการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย การจัดให้มีระบบนิเทศงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ให้ความรู้ คำแนะนำแก่บุคลากรด้านวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาร่วมกับบุคลากรอย่างเป็นระบบ จัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพ จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐาน เป็นต้น

ครู หมายถึง ข้าราชการที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียน รองผู้อำนวยการ โรงเรียน และผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนของรัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 หมายถึง หน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 5 อำเภอของจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ อำเภอสุไหงปาดี อำเภอสุไหงโก-ลก อำเภอดากใบ อำเภอแว้งและอำเภอสือติริน

ทักษะ หมายถึง ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับความสำเร็จการศึกษาสูงสุดของครูที่ปฏิบัติงาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

ขนาดสถานศึกษา หมายถึง ขนาดความถี่ใหญ่ของโรงเรียน จำแนกออกเป็น
3 ขนาด ดังนี้ โรงเรียนขนาดเล็กคือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน โรงเรียนขนาด
กลางคือโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 120-300 คน โรงเรียนขนาดใหญ่คือโรงเรียนที่มีจำนวน
นักเรียนมากกว่า 300 คน

Prince of Songkla University
Pattani Campus